

سیرهٔ نبوی

«منطق عملی»

دفتر دوم

سیرهٔ اجتماعی

مصطفی دلشاد تهرانی

انتشارات دریا

تهران، خیابان دکتر شریعتی، پل روسی، خیابان قیطریه،
نرسیده به بلوار کاوه، شماره ۲۸۰، تلفن: ۲۲۶۷۰۳۳۳

سیره نبوی (منطق عملی)
دفتر دوم: سیره اجتماعی
ویرایش دوم

مؤلف: مصطفی دلشاد تهرانی

حروفچینی: محمد ملک‌زاده • طراحی جلد: علی دلشاد تهرانی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سنا

نوبت چاپ: چاپ دوم (اول ناشر)، بهار ۱۳۸۵

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه • قیمت: ۵۵۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۷۳۱۳-۱۳-۶ ISBN: 964-7313-13-6

دلشاد تهرانی، مصطفی (۱۳۳۴ -)

سیره نبوی: منطق عملی / مصطفی دلشاد تهرانی، [ویراست ۲]. تهران: دریا، ۱۳۸۵.
ج ۲

ISBN : 964-7313-13-6

۵۵۰۰ ریال (ج ۲)

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

چاپ قبلی: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۲. کتابخانه.

مندرجات: ج ۱. سیره فردی. -- ج ۲. سیره اجتماعی. -- ج ۳. سیره مدیریتی. --

ج ۴. سیره خانوادگی. -- ج ۵. سیره سیاسی. -- ج ۶. سیره نظامی. -- ج ۷. سیره

اقتصادی. مندرجات: دفتر دوم. سیره اجتماعی.

۱. محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- مرگ‌شناسنامه. القد عنوان.

۲۹۷/۹۳

BP ۲۲/۹/۵۸

۱۳۸۳

کتابخانه ملی ایران

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
اصل رفق و مدارا	۱۳
جایگاه و اهمیت رفق و مدارا	۱۵
نقش رفق و مدارا در اصلاح امور و تنظیم روابط اجتماعی	۲۵
راه و رسم پیامبر اکرم (ص)	۳۳
مدرسه قرآنی - نبوی	۴۰
الگوی قرآنی	۴۰
ریشه رفق و مدارا	۴۱
تربیت قرآنی - نبوی	۴۴
نفی تنفیر و تأکید بر تألیف	۴۷
کانون رحمت و ملامت و مدارا	۵۱
اصل تکریم	۶۷
جایگاه و اهمیت تکریم در روابط اجتماعی	۶۹
راه و رسم پیامبر اکرم (ص)	۷۳
مشى امیرمؤمنان علی (ع)	۸۳

پیامدهای تکریم و یا تحقیر	۸۸
آزاد شدن از دنیای نکوهیده و یا گرفتار شدن در چنگال آن	۸۸
نفاق و دورویی	۸۹
فضایل و رذایل اخلاقی	۸۹
اصل عدم مدهانه	۹۳
جایگاه و اهمیت عدم مدهانه	۹۵
راه و رسم هدایتگران و مصلحان اجتماعی	۹۸
تأکید قرآن کریم بر عدم مدهانه	۱۰۴
عدم مدهانه در راه و رسم پیامبر اکرم (ص)	۱۰۷
سازش ناپذیری پیشوایان حق	۱۱۱
حرمت یاری ستمگر و همکاری در ستم	۱۲۱
ریشه و اساس مدهانه	۱۴۲
اصل عدم استرحام	۱۴۹
جایگاه و اهمیت عدم استرحام	۱۵۱
راه و رسم پیامبر اکرم (ص)	۱۵۷
مشی پیشوایان حق	۱۶۱
قطع ریشه‌های استرحام	۱۶۹
استرحام و تکذبی	۱۷۲
مذمت گروه اول متکذبان	۱۷۳
کیفر گروه دوم متکذبان	۱۷۷
پیامدهای تکذبی	۱۷۸
ستم به خویش	۱۷۹
رذایل اخلاقی	۱۸۰
سستی و تن‌پروری	۱۸۲
فقر و پریشانی	۱۸۴
چاره‌اندیشی برای بیماری استرحام	۱۸۶
اصل عدم انظلام	۱۸۹

جایگاه و اهمیت عدم انظلام.....	۱۹۱
مقابله با ستم و ستمگران.....	۲۰۰
توجیه انظلام.....	۲۰۹
خروج بر زمامدوان خودکامه و قیام بر ضد ستم.....	۲۱۸
ریشه ستم‌پذیری.....	۲۳۱
اصل عدالت اجتماعی.....	۲۴۷
جایگاه و اهمیت عدالت اجتماعی.....	۲۴۹
عدالت و ارزش‌های اجتماعی.....	۲۵۹
عدالت و عبودیت.....	۲۶۶
پیامبر عدالت.....	۲۷۲
پیشوایان عدالت.....	۲۷۶
عدالت اجتماعی و خدمات اجتماعی.....	۲۹۴
عدالت اجتماعی و عدالت اقتصادی.....	۲۹۹
حکومت و عدالت.....	۳۰۴
آثار و نتایج عدالت اجتماعی.....	۳۱۶
اصل شورا.....	۳۲۳
جایگاه و اهمیت شورا.....	۳۲۵
راه و رسم پیامبر اکرم (ص) و اوصیایش.....	۳۳۲
تعلیل پاسداشت مشورت در سیره نبوی.....	۳۴۸
مرزشناسی و آداب‌ورزی مشورت.....	۳۵۱
با چه کسانی باید مشورت کرد.....	۳۵۱
خدا ترسی.....	۳۵۲
تقوای الهی.....	۳۵۲
تعقل.....	۳۵۳
تجربه.....	۳۵۴
علم.....	۳۵۵
با چه کسانی نباید مشورت کرد.....	۳۵۵

۳۵۶	ترس از غیر خدا
۳۵۷	بخل
۳۵۷	حرص
۳۵۷	دروغگویی
۳۵۸	حماقت و جهل
۳۵۸	وظیفه مشورت‌کننده و مشاور
۳۶۳	اصل اهتمام برای مستضعفان
۳۶۵	جایگاه اهتمام برای مستضعفان
۳۷۸	جهت‌گیری اسلام
۳۸۲	خاستگاه اجتماعی پیامبران
۳۸۸	مشی پیامبر اسلام
۳۹۲	کرامت و عزت مستضعفان
۳۹۸	دفاع از مستضعفان و یاری و نجات آنان
۴۰۳	حکومت مستضعفان
۴۱۳	اصل مقابله با مستکبران
۴۱۵	جایگاه و اهمیت مقابله با استکبار و مستکبران
۴۲۱	پیشوای مستکبران
۴۲۷	پرهیز از تأسی به پیشوای مستکبران
۴۳۴	مقابله با خوی استکبار
۴۴۵	جهت‌گیری دین
۴۴۶	مقابله دائمی پیامبران با مستکبران
۴۵۴	مقابله پیامبر اکرم (ص) با مستکبران
۴۶۱	اصل مساوات
۴۶۳	خاستگاه مساوات
۴۶۹	اعلام مساوات همگانی و نفی اختلاف‌های طبقاتی
۴۸۹	سیره مساوات
۵۰۰	اقسام مساوات

۵۰۱	 مساوات اجتماعی
۵۰۹	 برهم خوردن مساوات اجتماعی
۵۱۲	 مساوات در برابر قانون
۵۱۹	 مساوات در تقسیم سرانه بیت‌المال
۵۳۷	 مساوات در مالیات‌های اسلامی
۵۳۷	 مساوات در تحصیل علم
۵۴۵	 مساوات در تصدی امور و انجام دادن مسئولیت‌ها
۵۵۷	 اصل اخوت
۵۵۹	 جایگاه اخوت ایمانی
۵۶۲	 پیمان اخوت
۵۶۷	 حقوق اخوت ایمانی
۵۶۷	 اهمیت شناخت حقوق مؤمنان بر یکدیگر و ادای این حقوق
۵۷۱	 وظایف مؤمنان نسبت به یکدیگر
۵۷۷	 عوامل دوستی، محبت، مسئولیت و پیوستگی
۵۷۷	 مهرورزی، عطف و گرمی داشتن یکدیگر
۵۷۹	 برآوردن نیازهای یکدیگر و تلاش در راه آن
۵۸۰	 مواسات
۵۸۲	 فریادرسی و گشودن گرفتاری یکدیگر
۵۸۴	 شاد کردن مؤمن
۵۸۵	 دیدار اهل ایمان
۵۸۹	 گرد آمدن و مذاکره و گفتگوی اهل ایمان
۵۹۱	 دست دادن با یکدیگر
۵۹۴	 دست به گردن یکدیگر انداختن
۵۹۵	 بوسیدن یکدیگر
۵۹۵	 عوامل کینه، دشمنی، پراکندگی و گسستگی
۵۹۵	 دوری و کناره‌گیری از یکدیگر
۵۹۷	 عدم همکاری و یاری یکدیگر

۶۰۰	ستم به یکدیگر.....
۶۰۲	ارهاب و ترساندن یکدیگر.....
۶۰۲	آزار دادن و خوار شمردن دیگران.....
۶۰۵	بدگمانی و بددلی.....
۶۰۶	بی‌وفایی و فریبکاری.....
۶۰۸	دروغ.....
۶۱۰	تجسس و عیبجویی.....
۶۱۴	سرزنش دیگران.....
۶۱۵	سخن‌چینی.....
۶۱۶	استهزاء و مسخره کردن.....
۶۱۷	حسادت.....
۶۱۹	غیبت.....
۶۲۰	تهمت.....
۶۲۱	مجادله و ستیزه.....
۶۲۲	خشم.....
۶۲۴	دشنام.....
۶۲۵	خلف وعده.....
۶۲۶	فخرفرشی و برتری‌جویی.....
۶۲۷	خانواده اسلامی.....
۶۳۱	اصل تعاون، تکافل و مواسات.....
۶۳۳	جایگاه و اهمیت تعاون، تکافل و مواسات.....
۶۵۰	پیام‌آور تکافل و مواسات.....
۶۶۲	مواسات اهل ایمان.....
۶۷۲	مواسات علی (ع).....
۶۷۵	مواسات انصار با مهاجران.....
۶۷۷	مواسات اصحاب حسین (ع).....
۶۸۲	اقسام و وجوه تکافل و مواسات.....
۶۹۱	منابع و مأخذ.....

مقدمه

در ابتدای این مجموعه در دفتر اول هدف و ضرورت پرداختن به «سیره نبوی» بیان شد. این که «سیره انبیا» سیره تربیت عملی انسان است» و این تربیت در برترین و کامل ترین جلوه اش در قرآن کریم و در طول آن در گفتار و رفتار پیامبر خدا (ص) و ائمه هدی (ع) - که غیر قابل تفکیک اند - تجلی کرده است. در این مجموعه «سیره» به معنای «سبک سیر و کردار و رفتار» است. «سیره» همان «منطق عملی» است که دارای اصولی ثابت و استوار است. اصولی که راهنمای عمل ایمانی و جهت گیری زندگی است. اصولی برگرفته از «کتاب» و «سنت»، برگرفته از بیست و سه سال «عصر نبوت» و در امتداد آن دویست و پنجاه سال «عصر امامت» یعنی دویست و هفتاد و سه سال «عصر عصمت».

در این دفتر به اصول سیره اجتماعی پرداخته شده که اسلام اساس آیین خود را بر پایه اجتماع قرار داده است و التزام به منطق عملی پیام آور آن، ضامن کرامت و عزت مردمان، رهایی و سیادت مستضعفان، زوال و شکست مستکبران، و سلامت و عدالت برای همگان است.

اللهم أحييني وأمتني على الكتاب والسنة

و اجعل محياي محيا محمّد و آل محمّد و مماتني مماتهم

مصطفی دلشاد تهرانی